

Sygn. akt III AUa 363/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Alicja Podlewska SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2016 r. w Gdańsku

sprawy L. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 grudnia 2015 r.,
sygn. akt VI U 1845/15

zmienia punkt 2 zaskarżonego wyroku i stwierdza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

SSA Alicja Podlewska SSA Jerzy Andrzejewski SSA Grażyna Czyżak

Sygn. akt III AUa 363/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 lipca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonemu L. G. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tego względu, że na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił on co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej uchylenie, względnie zmianę oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia (...) r. (1) oraz stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (2).

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony L. G. urodzony (...) w dniu 16 lipca 2015 roku złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniosek o emeryturę. Na podstawie dokumentów znajdujących się już w organie rentowym oraz tych dołączonych do wniosku ustalono, że jego łączny staż ubezpieczeniowy na dzień 1 stycznia 1999 roku wynosi 28 lat, 3 miesiące i 15 dni i w dniu 31 lipca bieżącego roku wydano zaskarżoną decyzję.

W myśl artykułu 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dziennik Ustaw z 2015 r., Nr 748) oraz § 3 i § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dziennik Ustaw Nr 8, poz. 43), prawo do emerytury w wieku niższym niż 65 lat może nabyć ubezpieczony mężczyzna urodzony po dniu 31 grudnia 1948 roku, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, to jest w dniu 1 stycznia 1999 roku posiada 25-letni okres zatrudnienia wymagany do uzyskania do emerytury, w tym co najmniej 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych.

Z kolei przepis artykułu 32 ustęp 1 cytowanej ustawy, do którego odsyła artykuł 184 przewiduje emeryturę w wieku niższym niż 65 lat w przypadku mężczyzn w związku z rodzajem wykonywanej pracy, to jest szczególnymi warunkami, w jakich jest ona świadczona narażającymi na szybsze zrealizowanie się ryzyka emerytalnego z powodu wcześniejszej niż powszechnie utraty sprawności psychofizycznej pracownika. Przepis ustępu 2 artykułu 32 definiuje pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, stanowiąc, że jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, względnie wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Uregulowania tego przepisu nie precyzują jednak szczegółowych przesłanek nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Przepis ustępu 4 artykułu 32 cytowanej ustawy odsyła w tej materii do dotychczasowych przepisów, którymi są przepisy rangi ustawy lub wydane na mocy delegacji ustawowej. Na to zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w swojej uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002 roku w sprawie III ZP 30/11. Aktem prawnym normującym tę problematykę jest cytowane Rozporządzenie Rady Ministrów, które stanowi podstawę do ustalania przesłanek wskazanych w artykule 32 ustęp 4 cytowanej Ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to jest wieku emerytalnego, rodzajów prac oraz stanowisk a także warunków, na podstawie których osobom wymienionym w ustępie 2, 3 tegoż artykułu przysługuje prawo do emerytury.

Należy zauważyć, iż zgodnie z paragrafem 2 ustęp 1 i 2 cytowanego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tymże rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy te stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy.

Dowodem na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach przez ubezpieczonego miało być świadectwo wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia wydane w dniu 31 maja 2001 roku przez (...) S.A. oraz Zakład (...) w B., z którego między innymi wynika, że ubezpieczony w okresie od 1 września 1970 roku do 31 maja 2001 roku pracował w warunkach szczególnych na stanowisku telemontera i instruktora.

W niniejszej sprawie pozwany organ rentowy nie kwestionował okresu zatrudnienia wymaganego do uzyskania emerytury przez ubezpieczonego, wskazując, że jego łączny staż ubezpieczeniowy wynosi więcej niż wymagane 25 lat. Podniósł jednak, że nie udowodnił on w wystarczający sposób co najmniej 15 lat w warunkach szczególnych, albowiem wpis w tym świadectwie nie spełnia wymogów formalnych, ponieważ nie określa ściśle charakteru pracy zgodnego z

tym rozporządzeniem, albowiem stanowisko instruktora nie jest wymienione w Rozporządzeniu Rady Ministrów, ani też w zarządzeniu resortowym.

To stanowisko organu rentowego podzielił Sąd I instancji, albowiem faktycznie stanowisko instruktora nie jest wymienione w tych dwóch dokumentach. Wynika jednakże z tegoż świadectwa, że L. G. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace montażowe, konserwacyjne i remontowe linii kablowych i telefonicznych linii napowietrznych wymienione w wykazie A w dziale VIII pozycja 20 załącznika do cytowanego Rozporządzenia Rady Ministrów na stanowisku telemontera i instruktora. Skoro więc ZUS nie zakwestionował samego faktu wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w okresie wskazanym w wyżej wymienionym dokumencie, a jedynie posłużył się powyższą argumentacją postępowanie dowodowe Sąd Okręgowy ograniczył do dowodu z akt osobowych powódki z okresu jej zatrudnienia w (...) S.A., a obecnie (...) S.A. oraz jego przesłuchania. Dowody te Sąd I instancji uznał za wiarygodne. Treść wyjaśnień ubezpieczonego koresponduje z zawartością jego akt osobowych z okresu zatrudnienia w spornym okresie, wiarygodności których pozwany nie zakwestionował. Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, że L. G. posiadający ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, który w dniu (...) ukończył 60 lat, a nadto wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat spełnia warunki do przyznania mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji uznał odwołanie L. G. za uzasadnione i na podstawie artykułu 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

W punkcie drugim sentencji Sąd Okręgowy zgodnie z treścią artykułu 118 ustęp 1a cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS z urzędu musiał orzec w przedmiocie odpowiedzialności bądź nieodpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zaskarżoną decyzję wydano w dniu 31 lipca 2015 roku i w tej dacie w ocenie Sądu organ rentowy dysponował wszelkimi możliwymi dokumentami oraz co ważniejsze możliwościami weryfikującymi dokumenty, które miały stanowić podstawę do przyznania powodowi prawa do dochodzonego świadczenia. Skoro organ rentowy miał zastrzeżenia co do treści złożonego przez ubezpieczonego świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, to mógł zwrócić się do następcy prawnego (...) S.A., czyli (...) S.A. celem wyjaśnienia wątpliwości, które zakład miał na etapie postępowania wyjaśniającego. To, że nie wykonał tych czynności, nie skorzystał z uprawnień, które organ rentowy ma, skutkuje konsekwencjami. Cytowany przepis artykułu 118 określa moment, od jakiego organ rentowy musi wydać decyzję w sprawie o świadczenie, jest nim wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Może nim być wpływ orzeczenia organu odwoławczego, ale tylko wówczas, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej ostatniej niezbędnej do wydania decyzji okoliczności. L. G. spełniał wszystkie warunki niezbędne do przyznania mu prawa do dochodzonego świadczenia i dlatego w ocenie Sądu konsekwencje wydania decyzji z przekroczeniem tegoż terminu organ rentowy musi ponieść.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżając go w punkcie II i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego tj. § 1 pkt 2. § 2 ust.2 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c.

Powołując się na powyższą podstawę apelacji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie II i stwierdzenie, że ZUS nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej; do wydania decyzji.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 lipca 2013 r. sygn. akt III AUa 1516/12, o winie organu rentowego rodzącej odpowiedzialność za nieustalenie prawa do świadczenia (a w zasadzie nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia) można by mówić jedynie wówczas, gdyby już w oparciu o dostępne organowi rentowemu dowody (w szczególności zgromadzone w aktach rentowych) można było jednoznacznie rozstrzygnąć o przysługiwaniu zawnioskowanego świadczenia.

Zdaniem organu rentowego, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie zostało wystawione prawidłowo według wzoru, stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia. Powyższe stanowisko podzielił w uzasadnieniu Sąd Okręgowy, stąd brak jest podstaw prawnych do przypisania odpowiedzialności (...) Oddział w B. za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna.

Przedmiotem sporu na etapie postępowania apelacyjnego było ustalenie zaistnienia podstawy do stwierdzenia, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie przyznania wnioskodawcy wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Podkreślenia wymaga, iż wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.01.2005 r., I UK 159/04, Lex nr 155929; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 07.03.2013 r., Lex nr 1298895).

Celem art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej jest zagwarantowanie ubezpieczonym możliwie szybkiego uzyskania świadczenia bez zbędnego przedłużania postępowania w sprawie o jego nabycie. W przypadku uchybienia powyższemu terminowi, organ rentowy popada w zwłokę ze spełnieniem świadczenia, czego konsekwencją jest obowiązek zapłaty odsetek w ustawowej wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21.03.2012 r., III AUa 108/12, Lex nr 1238715).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w przedmiotowej sprawie Sąd I instancji niezasadnie jednak uznał, iż organ rentowy w dacie wydania zaskarżonej decyzji dysponował wszelkimi możliwymi dokumentami, pozwalającymi na przyznanie wnioskodawcy prawa do dochodzonego świadczenia. Jak bowiem sam przyznał Sąd Okręgowy w treści uzasadnienia wyroku, świadectwo pracy z dnia 31 maja 2001 roku nie zostało wystawione prawidłowo według wzoru, stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia. W świadectwie tym bowiem wskazano, iż wnioskodawca w spornym okresie pracował na stanowisku instruktora, które to stanowisko nie figuruje we wskazanym przez pracodawcę Zarządzeniu Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983 r. w sprawie prac zaliczonych do pierwszej kategorii zatrudnienia. Dopiero przeprowadzenie przez Sąd I instancji postępowania dowodowego z akt osobowych wnioskodawcy pozwoliło na ustalenie, iż rzeczywiście wykonywał on prace w warunkach szczególnych.

Z powyższego wynika zatem, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych w momencie wydawania zaskarżonej decyzji nie dysponował pełnym materiałem dowodowym umożliwiającym mu wydanie prawidłowej decyzji, a tym samym nie może ponosić odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Jerzy Andrzejewski SSA Alicja Podlewska SSA Grażyna Czyżak